

Themadag: Recht op vergelding?

Op zaterdag 13 april 1996 organiseert de faculteit, in samenwerking met het VUSA-centrum, haar jaarlijkse themadag, ook wel VUSA-dag geheten. Het onderwerp van deze dag is dit jaar 'Recht op vergelding?'. Toenemende criminaliteit, cellentekort en de roep om zwaardere straffen zijn thema's die aan de orde komen. Zo ook de vraag wat eigenlijk de zin van straf is. Gaat het om de bescherming van de samenleving? Of is de verzoening van de delinquent met de gemeenschap het beslissende gezichtspunt? Bestaat er zoiets als recht op vergelding? Vergelding is een belast woord; het herinnert aan een primitief 'oog om oog, tand om tand' en aan het schrikbeeld van een God die voor eeuwig vergeldt. Toch is het duidelijk dat de vraag naar de grondslag en rechtvaardiging van de straf niet om de vergeldingsgedachte heen kan. Ook in de theologie, waar de gedachte van de vergelding lange tijd achterhaald was, is er nieuwe aandacht voor dit idee, zoals blijkt uit de studie 'Gelijk om gelijk' van N.A. Schuman (1994). Het thema zal door de sprekers vanuit verschillende invalshoeken worden belicht. Het zal vooral gaan om de vraag naar de vergeldingsgedachte in de Bijbel, de vraag naar de vergelding in het huidige strafrecht, de vergelding als ethisch probleem en de vraag of God voor eeuwig vergeldt. Sprekers op deze dag zijn prof.dr N. Schuman (docent Oude Testament aan de faculteit en hoogleraar Liturgiek aan de Theologische Universiteit Kampen), prof.mr T.M. Schalken (hoogleraar Strafrecht aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid VU), en ds J.F. Abma (gevangenispredikant en bezig met een promotie-onderzoek naar 'Ethiek en doodstraf'). De dag zal wor-

den besloten met een forum onder leiding van dr D.C. Mulder. Informatie: secretariaat Godgeleerdheid, tel. (020) 444 6620

Mondig - Bondig - Zondig

Donderdag 7 december 1995 promoveerde godsdienstsociologe Marthy Veerman op het proefschrift 'Mondig - Bondig - Zondig', een onderzoek naar de stromingen binnen de gereformeerde wereld in Nederland. De titel verwijst naar de drie stromingen die onder de gereformeerden te vinden zijn: de bevindelijke, de orthodoxe en de moderne. Deze driedeling heeft Veerman niet zelf ontdekt, maar haar promotores prof.dr G. Dekker en prof.dr J. Peters. Veerman heeft hun onderzoek verder uitgediept en zich daarbij geconcentreerd op de moderne gereformeerden. 'Als een gereformeerde zijn traditionele geloof geleidelijk opgeeft, houdt hij dan nog iets over', luidde een van haar vragen. Het antwoord van de promovenda: ja, het is wel degelijk mogelijk je als gereformeerde aan te passen aan de moderne samenleving en een nieuwe vorm en inhoud aan je geloof te geven. Een moderne gereformeerde die de Bijbel niet meer van kaft tot kaft letterlijk neemt, doet meestal nog volop mee. Hij komt liefst eenmaal per zondag in de kerk, is actief in kerkenwerk, kan niet zonder bijbellezen, zingen en bidden en kan zich een leven zonder geloof niet voorstellen. "Het geeft hun kracht en steun in moeilijke situaties en het versterkt hun vreugde in de vorm van dankbaarheid", schrijft Veerman. Het uitgangspunt van Veermans onderzoek zijn de theoretische veronderstellingen van de Amerikaanse godsdienstsocioloog Peter Berger over de relatie tussen godsdienstige instituties en hun leden enerzijds en de moderne samenleving anderzijds. Volgens hem kan deze relatie op drie verschillende manieren vorm krijgen. Aan de ene kant is dat

een strakke handhaving van de traditie, uitmondend in verzet tegen de moderne samenleving; aan de andere kant een volstreekte overgave aan de moderne tijd en dus aanpassing van de traditie. De derde optie ligt hier tussenin, namelijk een proces van onderhandelingen die gelovigen voeren met zowel de traditie als de samenleving.

De bevindelijk gereformeerden (die sterk de nadruk leggen op eigen zondigheid en de persoonlijke bekering die God al dan niet zal bewerken) en de orthodoxen kiezen voor een strakke handhaving van de traditie en botsen op veel punten met de maatschappij. De modern gereformeerden zoeken hun heil in de laatste mogelijkheid, met als resultaat een eigen nieuwe manier van geloven. Veerman maakt hierbij onderscheid tussen twee subgroepen: een groep die kerk en geloof wel belangrijk vindt en een groep die dat niet vindt, ofwel een groep van meer- en een groep van minder betrokken modern gereformeerden. De meer betrokken modern gereformeerden hebben inderdaad onderhandelingen gevoerd met de traditie en de moderne samenleving met als resultaat een heel eigen, per persoon verschillende en vaak nieuwe wijze van geloven. De minder betrokken modern gereformeerden daarentegen hebben hun geloof, als dat botste met de moderne samenleving, aangepast aan die samenleving. Een van de aardige uitkomsten van Veermans studie is de mate waarin gereformeerden nog verzuimd zijn. Orthodoxen en bevindelijken zijn zeer trouw aan hun krant (Reformatisch Dagblad en Nederlands Dagblad), omroep (EO), scholen en politieke partijen (GPV, RPF en SGP). Maar ook de modern gereformeerden geven nog opvallend vaak aan bij het drietal CDA-Trouw-NCRV te horen.